

Scris de stelian.tanase pe 04 februarie 2020, 13:17

Video - o placere interzisa

Imaginea pe care lumea romaneasca si-a format-o cu privire la Occident in anii 80 a fost falsa, confuza si caricaturala. Nu e de mirare. S-a format in apartamente de bloc supraaglomerate, in pivnite, in mansarde, in garaje – pe ascuns – in vizionari video nesfirsite puse la cale de afaceristi improvizati, primii capitalisti autohtoni. Emisarii acestei imagini inexacte erau Rambo, Agentul 007, etc. Mii de conationali se aruncau in Dunare sa ajunga in acest Occident imaginar. Filmele video au patruns in mase in anii 80. Acest Occident inexistent, de basm, s-a dovedit mai tare decit propaganda Regimului.

Cum se petrecea chestiunea? Cel interesat isi cumpara un aparat video si un televizor color ambele de pe o piata neagra – in floritoare, coruptia era cit casa, institutiile putrede. Pe aceasta piata -cu marfuri de contrabanda- gaseai orice – chiar un tanc daca iti trebuia. Investitia in video avea valoarea unei Dacii, cu televizor color cu tot. Raminea problema casetelor. Existau mai multe surse, le gaseai tot pe piata neagra. In Bucuresti citiva tipi copiau filme cu antene satelit (de altfel interzise, daca instalai una pe terasa blocului sau in balcon, ti se confisca in 24 de ore). Le traduceau cu o voce din off. Am vazut la cineva un perete de aparate video si altul de televizoare color. Multiplica apoi marfa in ateliere artizanale si le oferea la vnzare. Existau in Bucuresti citeva retele cunoscute de unde puteai achizitiona casete -cu imprumut sau de cumparat. Numai ca daca stiai tu unde se vad filme, stia si Militia, nu erau secret. Aerul tau conspirativ, de ins clandestin era ridicol.

Nu a fost ceva izolat, ci un fenomen de masa. In toata tara, in orasele mari si mici, adesea in sate, au aparut sali unde se vedeau zilnic filme. Nu se mai proiectau filme pe pelicula, pe vechile ecrane tehnivolor din pinza. Cinematografele traditionale se inchideau. Le lua locul spectacolul video. Destule sali erau gazduite in cluburi, case de cultura patronate de syndicate si UTC, sau in camine culturale. Statul le tolera pentre ca nu mai avea bani, iar spectacolele video produceau foarte multi – cu care se plateau gazele, electricitatea, apa, salariile mai ales. In afacere circulau multi bani negri, cash, neimpozitati, din care se infrupta multa lume. Bineinteles ca Administratia nu intervenea, Militia nici atit.

Erau apoi „particularii” – cei care o faceau de capul lor. Nu avea nimeni autorizatie. Fiecare se descurca pe cont propriu, la risc. Supravietuiau mituind in dreapta si in stinga. Dar bani erau destui ajungea sa umple toate gurile. Publicul improvizat se stringea acasa la unul, (cca 20 de

persoane, uneori mai multi) sau in spatii neconventionale. Nu existau afise, nici on-line, ca azi. Spectatorii se aduceau unii pe altii. Daca aduceai doi platitori, aveai intrare libera o seara. Ma intrebam cine mai dormea in Bucuresti. Ziua populatia umbla cu ochii umflati, cu cearcane, somnola. Explicatia era simpla – isi petrecea serile/noptile vizionind filme pe banda rulanta. Ziua le comentau la birou, faceau schimb de impresii. Seara iar se stringeau pe undeva sa vada filme. La mijlocul anilor 80 era deja o molima, cea mai populara distractie. Contagiunea era la maximum, 90% luasera boala, devenisera dependenti. Ma asteptam sa fie descinderi ale Militiei, confiscari de aparatura, amenzi pentru smecherii&bisnitarii care facusera prea multi bani din video. Chiar sa le inchida sandramaua. Sa se publice in Buletinul oficial o hotarire de guvern care sa interzica „orice activitate neautorizata in domeniu audio-video”. Nu s-a intimplat si m-am intrebat cum de nomenclatura nu se simtea amenintata? Doua ar fi fost motivele sa intervina. 1/ Aparea o patura de afaceristi, de oameni cu bani, o burghezie in statu nascendi. Uitase Regimul de lupta de clasa 2/ PCR pierdea monopolul informatiei si propagandei fara de care o dictatura nu rezista. Nu se mai uita nimeni la televiziunea oficiala. Or aceasta era principalul instrument de manipulare si control a populatiei. Audienta TVR coborise la zero. Toata lumea prefera programele video. Pierderea monopolului s-s-a divedit letala pentru Regim. In decembrie 89 lumea a luptat pentru acel Occident dobindit mental de pe casetele video, cu care se indopa de 10 ani. M-am asteptat ca intr-o zi sa apara cenzura, sa se interzica totul, sa opreasca aducerea de aparate video, de exemplu. Sa se inchida salile. Sa se confiste aparatele. Din fericire nu s-a intimplat asa.

Cred ca unul din motive a fost Securitatea. A fost principalul furnizor de casete video, de aparate si ofiterii ei au fost principalii investitori/beneficiari. Nu cred ca la virf, cineva a informat ce se petrece. Generali si colonei au fost amestecati pina in git in afacere la Bucuresti si in provincie. Ei au asigurat la scara mare protectia dealerilor din business. Adesea retelele (salile, importul de aparate video, antenele satelit) au fost organizate chiar de cei care ar fi trebuit sa supravegheze sa nu existe iar daca apareau sa le distruga. Au preferat sa profite. E vorba de sume uriase de bani negri.

Asa s-a intimplat ca statul sa nu intervina in aceasta industrie privata aparuta in anii 80. Daca s-a auzit de descinderi ale Militiei si Securitatii ele nu vizau atit nu afacerea cu video, ci traficul de valuta, prostitutia, drogurile. Uneori – dar f partial vizau filme politice care se refereau critic la lumea de la Est de Zidul de la Berlin. Un amic a avut o ancheta, i s-au confiscat 2000 de casete pentru a fi vizionate. La final un colonel de Militie temut, V. cam plictisit, (povestea amicul) i-a returnat casetele, cu exceptia celor porno (ca sa le vada si el –a ccomentat amicul). Nu au lipsit din inventar nici filmele interzise in Romania – de propaganda anti-comunista.

Cum decurgea afacerea. Un cunoscut te poftea sa vezi filme – intre 3-5 filme de reprezentatie. incasa 100 le/om. intr-o saptamina stringea cit leafa pe multe luni a unui angajat. Afacerea a luat repede amploare. Destule averi au debutat in acei ani. Legea 18 de confiscare a averilor ilicite, in acest caz, nu a functionat. Daca ma prind – mi s-a spovedit amicul videotecar – lasa jumate la Militie. Oferta de filme era extrem de variata, aveai ce vedea. Pe piata circulau filme de arte martiale, westernuri inechite, horror, comedii siropoase, politiste etc. Puteai viziona si filmele premiate cu Oscar, la Cannes, Venetia, Berlin si multe succese de box-office din Occident. Am vazut concerte Queen, Jimi Hendrix, Pink Floyd, Beatles. si cite! Mi-am facut o colectie de filme politice. Circulau filme politice, pe care le vinam cu deosebire. Filme in care de exemplu URSS era descrisa in alte culori decit cele ale Kremlinului. Cainta, de exemplu. Asa am vazut filmele lui

Wajda despre Solidarnosc. Am vazut Marturia, despre procesul Slanski din Cehoslovacia 1952, facut de Costa Gavras in 1969 cu Yves Montand. Etc.

Casetele video au constituit o contracultura la cea oficiala si un perfect prilej de socializare. Atomizarea societatii a slabit, coeziunea ei a crescut. In decembrie 89 asta a contat. Toata lumea vedea, schimba, cumpara, colectiona casete. Nu mai trebuia sa te uiti la televiziunea de stat sau sa frecventezi cinematografele. In ambele operau cenzura. Era de preferat sa imprumuti o caseta si s-o vezi acasa. Fireste daca aveau un aparat video sau un prieten fericit care detineau unul. Aparatele video erau scumpe, prohibitive, costau cam jumătate dintr-o Dacia. Multe erau aduse si comercializate de pilotii Tarom, marinarii, sportivii care ieseau in Occident, agentii Securitatii deghizati in diplomati.

Pe scurt Regimul n-a sesizat pericolul si nu le-a interzis. Spargerea monopolului regimului in ce priveste informatia si cultura a fost un moment important pentru ce s-a intimplat apoi. Ne-a pregatit mental pentru o lume alternativa. Ne-am facut o idee despre Occident dupa aceste casete video. Chiar daca simplificat fals, a scos lumea in strada laolalta cu foamea, saricia, frigul. A fgo prima spartura in zidul de la Berlin.

Fenomenul video ar trebui cercetat minutios daca vrem sa intelegem anii comunismului tirziu si una din resursele prabusirii Regimurilor comuniste.

Fragment din volumul „Sunt un copil la razboiului rece” in curs de aparitie, editura Corint 2020.

ADRESA: <http://crct.ro/nvD8>